

Op de vraag: „Zijn de gibbons rechtshandig” gesteld door den Heer Z. KAMERLING in De Tropische Natuur VIII, blz. 189, kan ik bevestigend antwoorden. Niet alleen deze klampiau, maar ook de door mij in Batoeradja (Zuid-Sumatra) verzorgde siamang's toonden duidelijk deze rechtshandigheid.

Ten slotte nog een enkel woord over de Ontwerp-Regeeringsverordening (uitvoering Dierbeschermings-ordonnantie 1927) opgenomen in de Jav. Courant van 4 Maart 1927, No. 18. In artikel 2, lid 1 ad (2), is een verbod gesteld op den uitvoer van alle gibbon-soorten (*Hylobatidae*). Deze bepaling valt toe te juichen . . . maar hoe lang moeten wij nog wachten, voordat zij in werking treedt? Te Singapore bestaat een levendige handel in klampiau's. Bij een „animal dealer” zag ik er in October 1928 zes te koop aangeboden. Of deze afkomstig waren van Britschdan wel van Ned.-Borneo kon ik niet te weten komen.

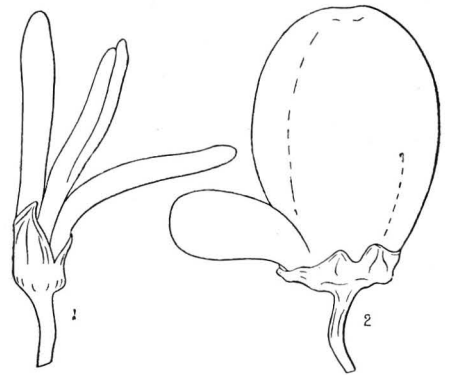
Pontianak, Mei 1929.

L. COOMANS DE RUITER.

KORTE MEDEDEELINGEN

Een paar eigenaardige terongs. — Het is bij de Solanaceeën een vrij gewoon verschijnsel, dat het normale aantal vruchtbladen, dat in deze familie twee bedraagt, belangrijk hooger wordt. Men dient dergelijke van den normalen vorm afwijkende vruchten monstrositeiten of teratologica te noemen. Een zeer bekend voorbeeld hiervan, waarbij het vergroote vruchtbladenaantal erfelijk is geworden en dat voor den mensch een praktische beteekenis heeft gekregen, is te vinden bij verschillende tomatenrassen. Terwijl de normale gladde tomaat slechts 2 vruchtbladen heeft en 2-hokkig is, hebben de z. g. „gefascieerde” vormen 8 tot 12 en soms nog meer vruchtbladen. Dit zijn die prachtige, groote vruchten met sterk gebobbeld oppervlak.

Bij de gekweekte terong-rassen (*Solanum Melongena*) of aubergines treft men iets dergelijks aan. Meestal bestaan deze uit 4 tot 6 vruchtbladen, die vrij onduidelijk gerangschikt liggen, doordat zij geen in het oog vallende hokken vormen, zooals dat dan ook voor een goede besvrucht betaamt. Een paar merkwaardige teratologische afwijkingen van deze op zich zelf reeds afwijkende terongs, kregen wij onlangs in handen. Bij de eerste, waarop onze fig. 1 betrekking heeft en die aan het Deli-Proefstation toegezonden werd door den heer KNOOTE, administrateur van de tabaksonderneming Doerian Moelau, bestond de vrucht uit drie aparte zeer dunne terongs, die vrijwel geheel los van

elkaar op een gemeenschappelijke bloembodem binnen een normalen kelk zaten. Een der drie deelvruchten was aan den top nog weer even gespleten en had overlangs een duidelijke naad. Zij bestond dus als het ware uit twee onvolkomen met elkaar vergroeide vruchtbladen.

Een tweede monstrositeit bracht ons een Inlandsche schrijver van het Deli-Proefstation. Deze vrucht behoorde tot een der terong-vormen met korte eivormige vruchten. Zij was geheel normaal, doch nabij de basis van de vrucht had zich een uitwas gevormd, die op zich zelf weer een terong was, alleen veel smaller van vorm dan de hoofdvrukt zelf (zie fig. 2).

Bij nader onderzoek bleken de „uitwassen” van beide genoemde afwijkende terongs steeds uit een enkel vruchtblad te bestaan, dat zich dus reeds vanaf den aanleg der bloem geheel of gedeeltelijk zelfstandig tot een afzonderlijk vruchtje had kunnen ontwikkelen. De zaden erin waren geheel normaal.

Wij moeten deze Solanaceeën-vruchten opvatten als typische teratologische afwijkingen, die, als zooveel andere, herinneringen zijn aan toestanden, die bij de voorouders der planten in quaestie regel waren. Deze afwijkende terong-vruchten wijzen op de veeldeelige vruchten, die ongetwijfeld bij de voorouders der Solanaceeën voorkwamen en nu nog regel zijn bij de meer primitieve zaadplanten.

Medan, Sept. 1929.

S.C.J. JOCHEMS

Een nieuwe vindplaats van *Cladopus Nymani*. — Op een der tochten met het jongenskamp op het particuliere landgoed Tjisaroea-Zuid, gelegen tusschen Tjiawi en den bekenden Poentjak-pas, ten zuidoosten van Buitenzorg, viel het op, dat de steenen onder in het water van de gelijknamige rivier groote groene plekken vertoonden. Deze bleken veroorzaakt te worden door de merkwaardige Podostemonacee *Cladopus Nymani* MÖLLER, welke door deze vondst thans van vier plaatsen in de Preanger Regentschappen bekend is.

Fig. 1. *Cladopus Nymani*, van opzij gezien. Bloempjes duidelijk zichtbaar.

De planten staan er in groot aantal, terwijl de vindplaats eenige kilometers lang en dus veel uitgestrekter is dan de bekende groeiplaats nabij de Gouvernements Kina Onderneming Tjinjireoan. Bovendien is zij ook gemakkelijker te bereiken, daar zij t. o. v. het genoemde land (± 1100 m boven zee) even stroomopwaarts is gelegen in de Tjisaroea

Het licht boven de rivier is wel gedempt door overhan-

Fig. 2. *Cladopus Nymani*. Dode planten.

gend geboomte, maar toch nog vrij overvloedig.

De meeste kolonies of planten waren steriel en bestonden alleen uit de fraai vertakte en groene wortels, die plat tegen de steenen aangroeiden; door die groeiwijze lijkt deze hoogere plant veel op een levermos. Een enkele oude kolonie, welker wortels er minder fraai uitzagen, doordat zij misschien wel eens droog hadden gestaan, had aan deze wortels de kleine rozetjes van bladeren gevormd, waartusschen ook bloemen aangetroffen werden. Zeer opvallend zijn boven water de doode, uitgebleekte planten, die zich in den voorafgaanden regentijd ontwikkeld hadden. Ook op een bamboe van $\frac{1}{2}$ — 1 m boven het niveau van den drogen tijd was een plant van *Cladopus* te vinden.

De nieuwe vindplaats is de meest noordelijke tot nu toe bekend. Overigens voldoet zij aan de gewone voorwaarden: kristalhelder water met vele stroomversnellingen.

Bandoeng.

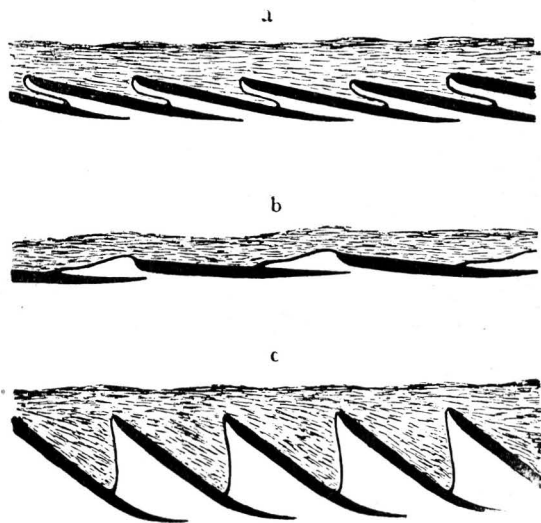
L. V. D. PIJL.

Deze interessante vondst zal stellig een excursie van de Afdeeling Buitenzorg naar Tjisaroea ten gevolge hebben, al zal daarvoor eerst het begin van den drogen tijd moeten worden afgewacht. In elk geval beloven wij den lezers t. g. t. iets mede te deelen over de Podostemonaceeën op Java. RED.

Het klimmen van Slangen. — Er zijn op Java salangaan-soorten, die in voor mensch en dier ontoegankelijke rotsholten nestelen en die, mede dank zij haar pijlsnelle vlucht, geen andere natuurlijke vijanden schijnen te hebben dan eenige parasieten en... slangen. In de evenbedoelde broedholten leven nl. slangen, die er een gewoonte van maken om tegen de meestal vochtige wanden op te kruipen en aldus de tegen het gewelf vastgekleefde vogelnesten te benaderen. Hoe is dit omhoog klimmen mogelijk? Door een schijnbaar onbeduidende waarneming meen ik de oplossing van het raadsel op het spoor te zijn gekomen. Doet men nl. een zeer jonge slang, b.v. een jong van *Tropidonotus chrysargus*, dus een soort, die van huis uit geen klimster is, in eene inwendig vochtige flesch, die voor het dier te hoog is om eruit te kunnen kruipen, dan zal men zien, dat de slang zich na langer of korter tijd tegen den verticalen glaswand omhoog werkt en, vochtig zijnde, daar met den buik tegenaan kleeft. Zelfs kan zij in die houding kop en hals rugwaarts ombuigen zonder van den glas-

wand los te raken, terwijl het lichaam, zoolang de staart nog eenig steunpunt vindt om zich tegen af te zetten, zich verder omhoog kan blijven schuiven.

Bezien wij het mechanisme, dat hier waarschijnlijk in werking treedt, wat nader, dan blijkt alras, dat de bekende rekbaarheid der slangenhuid niet uitsluitend is een rekbaarheid in den gewonen zin van het woord, maar dat daarbij komt een zich strekken en weer opvouwen van talloze huidplooien. Caudaal van iedere schub, maar vooral van ieder buikschild, maakt nl. de niet-uitgerekte huid een klein plooitje, doorgaans overdekt door den verhoornden rand van het proximaal ervan gelegen schild. Door huidspiertjes en met hulp van de beweeglijke ribben worden deze plooien hetzij gevormd, hetzij uitgevouwen. Op een vochtigen en gladden ondergrond, een modderigen grotwand b.v., laat het zich dus denken, dat de slang in ieder huidplooitje door contractie van spieren een vacuum doet ontstaan, waardoor er een zuignap-werking plaats heeft, evenals aan de teenen der Gecko-tiden. Bijgaande zeer schematische figuurtjes geven den onderlingen stand der buikschilden weer, en wel: a. in rust, b. na uitrekking der buikhuid en c. na plaatsing in een meer scheeven stand. In het laatste geval moet dus, indien de randen der schilden goed tegen de onderlaag aandrukken, in de ruimten der huidplooien eene luchtverdunning ontstaan, waaraan dan het vastkleven der slang tegen den vochtigen wand gedeeltelijk zou kunnen worden toegeschreven.

Doorsnede van een buikwand (huid en ventrale spierlaag) eener slang (schematisch). — **a.** Buikschilden in den normalen ruststand. — **b.** Huid in de lengte uitgerekte. — **c.** Schilden in scheeven stand (overdreven), waardoor er in de huidplooien holten worden gevormd.

Het klimmen van deze in grotten aan te treffen slangen is derhalve niet te vergelijken met dat der boomslangen; zooals bekend, worden deze laatsten in hare evoluties doorgaans gesteund door het bezit van gekielde buikschilden.

Het zou zeker de moeite waard zijn nader na te gaan, welke soorten zich met het beklimmen van grotwanden bezig houden. Berichten dienaangaande zijn ten allen tijde zeer welkom, evenals de uitkomsten van maagonderzoek van slangen in het algemeen en van grottenbezoeksters in het bijzonder.

Garoet, Sept. 1929.

W. C. VAN HEURN.

Een Indische Aaskever — Aaskevers telt Indië niet zoo bijzonder veel. Ligt er ergens een rottend kadaver, dan zorgen de mieren wel voor het opruimingswerk. Waar de mieren veel voorkomen, is voor vuilopruimers onder de kevers geen plaats. Dat aaskevers niet geheel en al ontbreken, bleek mij eenige maanden geleden, toen ik uit de bergbosschen van Benkoelen een kever ontving, die volgens opgave van Dr DAMMERMAN *Diames oscularis* VIG. heet en ook op Java voorkomt.

De teekening toont ons een mannelijk exemplaar op natuurlijke grootte.

Het dier is inzonderde merkwaardig, dat de vorm van het lichaam het midden houdt tusschen twee geslachten van aaskevers nl. *Necrophorus* en *Silpha*. Met *Necrophorus* — doodgravers — heeft het gemeen de kleur, nl. zwart met op beide dekschilden twee roode vlekken (er zijn ook geheel zwarte doodgravers) en het geheel onbedekt zijn van een 5-tal tergiten, terwijl er één slechts gedeeltelijk bedekt is. Met *Silpha* — aaskevers — komt het overeen in den vorm van de sprietten en van het platte lichaam.

De achterpooten van de mannetjes van *Diames oscularis* hebben verdikte dijen en gekromde scheenen, terwijl de tarsleedjes van de voorste en middelste pooten verbreed en behaard zijn, welke verbreding en beharing goede diensten bewijzen tijdens de paring bij het vasthouden van het wijfje.

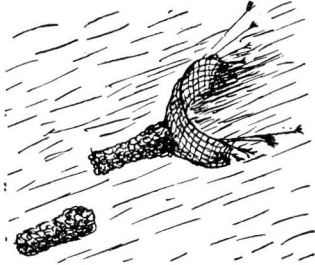
In Europa komt een kever voor, *Necrodes littoralis* L., welke zeer veel op *Diames* lijkt. Van dit dier weet men, dat het leeft aan de kadavers van groote dieren, waarin de eitjes worden gelegd, zoodat, wanneer de larven uitkomen, zij de tafel gedekt vinden. Vermoedelijk heeft *Diames* eenzelfde levenswijze.

Het platte lichaam van *Diamesus* en de groote beweeglijkheid³ van het achterlijf stellen het dier in staat overal tusschen te kruipen; een mooi voorbeeld van de aanpassing van het lichaam aan de levenswijze.

Bandjermasin, 19 Aug. '29.

C. J. LOUWERENS.

Kokerjuffer-larven als fuiken-visschers. — Bij het fotografeeren van den op p. 206 besproken *Cladopus* lieten wij even een deel van de bedding droogloopen. Vele steenblokken bleken toen

bezet te zijn met eigenaardige huisjes, waaruit al heel spoedig door de achterdeur talrijke larven van kokerjuffers kropen. Het merkwaardige bij deze dieren is niet alleen, dat zij hun kokers niet kunnen

meedragen, daar deze vastzitten op de rots, maar ook dat zij aan den ingang van hun koker een keurig net spinnen, dat als een fuik allerlei diertjes opvangt uit het snelstroomende water van de smalle doorloopjes tusschen de steenblokken.

De netten zijn, zooals op de photo is te zien, precies loodrecht geplaatst op de stroomrichting. Het weefsel is zeer sterk en met spandraden nog extra stevig bevestigd. Daar de achterkant der kokers, die gewoon uit aaneengesponnen steentjes bestaan, open is, kan het water er doorheen stroomen zonder veel te vernielen.

Enkele huisjes zonder net bleken poppen te bevatten.

Over de *Trichoptera* van Indië en de netspinnende vormen überhaupt is zoo weinig bekend, dat de naam niet vastgesteld kan worden. Hopelijk kan hiertoe het volwassen insect nog eens worden opgekweekt.

Bandoeng.

L. v. D. PIJL.

Min of meer populaire verhandelingen over netspinnende Trichopteren-larven vindt men in De Levende Natuur XV, 1911, pp. 334-338, van de hand van Prof. DOCTERS VAN LEEUWEN, getiteld: „Uit het oerwoud van Java. Over een kokerjufferlarve, die een fuikje maakt”. Voorts een artikel van J. HEIMANS in hetzelfde tijdschrift, XXII, 1918, pp. 113-115: „Een kokerlarve die een webje spint”. Het eerste geschrift, waarin de schr. goede teekeningen geeft van den koker en de vangfuik, is in dit verband bij uitstek interessant, daar het voor het eerst de aandacht vestigt op indische *Trichoptera*-larven, nl. op die uit een bergbeek van den G. Oengaran bij Semarang. Het is zeer waarschijnlijk, dat de daar besproken vangfuiken van dezelfde soort zijn als die, welke door den heer VAN DER PIJL bij Bandoeng werden gevonden.

Het stuk van HEIMANS bevat eene beschrijving en afbeeldingen van de netten eener Hollandische kokerjuffer, gevonden op steenen in de bedding van de Aaltensche Slinge bij Winterswijk. Deze netten zijn anders van maaksel en de bewoners behooren tot de familie der *Hydropsychidae*.

De naam der Javaansche kokerjuffers is alleen vast te stellen door de larven en poppen op te kweken of door de volwassen insecten in de nabijheid van de bergbeek in aantal te verzamelen en ter determinatie op te zenden.

RED.

Vraag. — Kan een der lezers van De Tropische Natuur mij wellicht inlichten over het voorkomen van een vorm van *Bryophyllum*, welke bij regeneratie uit afgesneden deelen direct inflorescenties in plaats van bebladerde spruiten vormt? Mij werd meegedeeld, dat in Sumatra een dergelijke monstrositeit gevonden was. Indien mogelijk, zou ik hiervan gaarne zaad, en afgesneden bladen en stengels, droog in een doosje verpakt, ontvangen.

F. W. WENT

's Lands Plantentuin, Buitenzorg.

